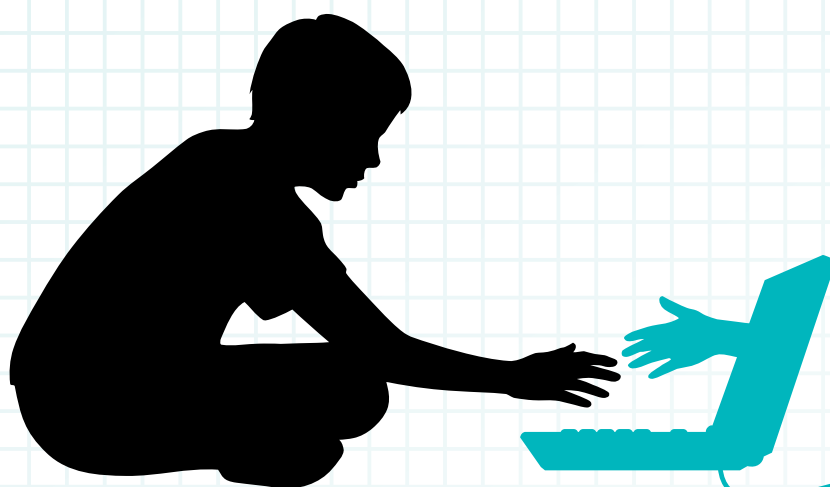

VAIKAI INTERNETE

Vardas, pavardė, gimimo data, namų adresas? Jūsų pažymiai elektroniniame dienyne, pravarde, Jūsų draugai, tėvai, pomėgiai, lankytos interneto svetainės? Balsas, atvaizdas, pirštų atspaudai? Trumpoji žinutė, kurią iš savo telefono išsiuntėte draugui? Nors iš pirmo žvilgsnio gali atrodyti, kad pagal daugelį čia paminėtų dalykų nustatyti Jūsų tapatybės neįmanoma, tačiau iš tiesų visa paminėta ir panaši informacija yra **asmens duomenys**.

Asmens duomenys: kas tai?

Šiuolaikinės technologijos yra tiek pažengusios, kad asmens tapatybę galima nustatyti pagal balsą, veido atvaizdą, pirštų atspaudus, akies rainelę ir daugelį kitų dalykų. Pagal interneto protokolo adresą galima sužinoti, iš kurio kompiuterio naršyta internete ir taip nustatyti, kuo žmogus domėjosi, kokią informaciją talpino. Kita vertus, nereikia ir ypač sudėtingų tapatybės nustatymo technologijų – ar norėtumėte, kad *bet kuris* Jūsų atvaizdas (fotonuotrauka) būtų visiems prieinamas internete ir Jus atpažintų draugai, mokytojai, kaimynai?

Ar tikrai gerai jaustumėtės, jei vaizdas iš klasės būtų tiesiogiai transliuojamas internete, kad *bet kas* galėtų nesunkiai sužinoti su kuo bendraujate, kokią informaciją talpinate socialiniuose tinkluose, apie ką plepate interneto pokalbių svetainėje? Paslapčių turi ne tik suaugę – jų gali turėti ir vaikai. Ir jie taip pat turi *teisę* į šių savo paslapčių apsaugą, ir *pareigą* saugoti kitų paslaptis.

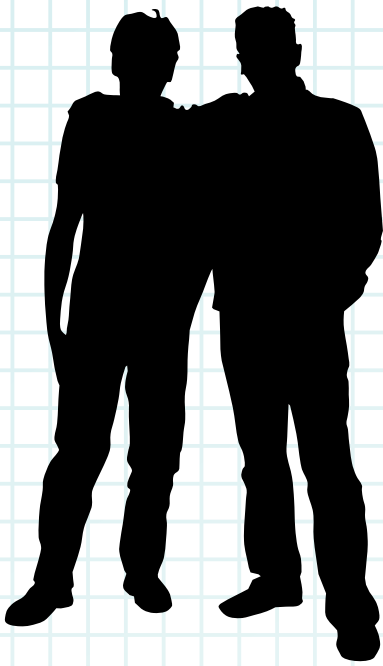
Privatumas internete – svarbu?

Pastaruoju metu sparčiai didėja socialinių tinklų paslaugų populiarumas, kasmet vis daugiau žmonių tampa šių tinklų nariais. Socialiniai tinklai suteikia galimybę greitai, patogiai dalintis informacija, bendrauti su daugybe draugų ar tiesiog bendraminčių, tačiau kelia nemažai pavojų privatumui. Prieš tampa tokio tinklo nariu, reikėtų apsvarstyti ir įvertinti keletą dalykų:

- **Labai didelė tikimybė, kad informacija, vieną kartą pateikta internete, pasiliks ten nuolat.** Net jei ištrinsite ją iš tinklalapio, kuriame buvo patalpinta pirmą sykį, juk negalėsite būti tikri, kad jos niekas nenuskopijavo (įskaitant ir internetines paieškos sistemas). Be to, gali būti ne taip paprasta ištrinti informaciją ir iš pradinio tinklalapio – į tokį prašymą gali būti reaguojama negreitai, o kartais ir visai jo nepaisoma. Taigi greičiausiai turėsite susitaikyti su tuo, kad Jūsų asmeninio gyvenimo detales net ir po daugelio metų galės sužinoti Jūsų darbdaviai, verslo partneriai, būsiami draugai ir kiti asmenys. Ar neteks dėl to raudonuoti?
- **Ką reiškia „draugai“ socialiniame tinkle?** Nors daugelis socialinių tinklų paslaugų teikėjų tikina, kad bendrauti ir pateikti asmeninę informaciją socialiniuose tinkluose visiškai saugu, kad toks bendravimas yra *labai panašus* į bendravimą realybėje, visgi skirtumų yra. Jau pati „draugų“ sąvoka internete gali gerokai skirtis nuo draugystės supratimo realiame gyvenime. Bendraudami socialiniame tinkle nematote žmogaus, su kuriuo bendraujate. Pavyzdžiui, gali būti, kad žmogus, prisistatantis Jūsų bendraamžiu, gali būti gerokai vyresnis ar jaunesnis, o tikrasis Jūsų draugo žinutės „siuntėjas“ yra kenkėjiška programinė įranga, kuria užkrėstas draugo kompiuteris. Jei būsite nepakankamai atidūs, gali atsitikti ir taip, kad socialiniuose tinkluose Jūsų „draugais“ taps *visi* socialinio tinklo nariai, o kai kuriais atvejais – ir dar platesnis asmenų ratas. Ar iš tiesų visi jie yra Jūsų *draugai*?

- **Griežtai nerekomenduojama nurodyti tikslų kontaktinių duomenų** (adreso, telefono numerio ir kt.) – jie sudaro galimybę trikdyti Jūsų privatumą realybėje, ar dar blogiau – gali tapti nusikaltimo įrankiu piktavaliams. Jei tik yra galimybė, verčiau prisistatykite pseudonimu – tai bent iš dalies apsaugos Jūsų privatumą.

Gali būti, kad pateikiate daug daugiau asmens duomenų, negu tuo metu atrodo. Pavyzdžiui, veido atpažinimo technologijos sparčiai tobulėja, taigi, vieną kartą susiejus vardą ir pavardę su konkreto asmens atvaizdu, atsivers labai plačios galimybės rinkti informaciją apie asmenį. Tokiu atveju galės būti nustatyta asmenybė netgi to žmogaus, kuris buvo prisistatęs pseudonimu. Be to, socialinio tinklo paslaugų teikėjas ir tretieji asmenys gali pasinaudoti socialiniame tinkle esančia su Jumis susijusia informacija ir pradėti siūlyti įvairias prekes ar paslaugas.

Susipažinkite su socialinio tinklo paslaugų teikėjo privatumo politika, pasirinkite atitinkamus privatumo nustatymus – rekomenduotina kaip įmanoma labiau riboti prieigą prie privačios informacijos, ypač kiek tai susiję su internetinės paieškos sistemomis bei tiesiogine rinkodara.

Gerbkite kitų privatumą. Žinokite, kad prieš paskelbdami kitų žmonių privačią informaciją, įskaitant fotografijas ir filmuotą medžiagą, turite gauti jų sutikimą. Juk turbūt nenorėtumėte, kad Jūsų fotografija, iš kurios juokėsi draugai, be Jūsų žinios atsirastų socialiniame tinkle? To greičiausiai nenori ir kiti.

Įvertinę visus „už“ ir „prieš“, registruokitės savo amžiui pritaikytuose socialiniuose tinkluose. Į suaugusiųjų pasaulį dar spėsite įžengti.

Prieš tapdami socialinio tinklo nariais, pasitarkite su tėvais, gaukite jų pritarimą. Į juos nedelsdami kreipkitės ir kilus problemoms.

Ir būtinai atminkite svarbiausią taisyklę: socialiniai tinklai daugelį dalykų daro paprasčiau, tačiau jie neatstoja tikro, gyvo, nuoširdaus bendravimo realybėje.

Scenarijuose – aktualiausios problemos apie vaikų privatumą internete

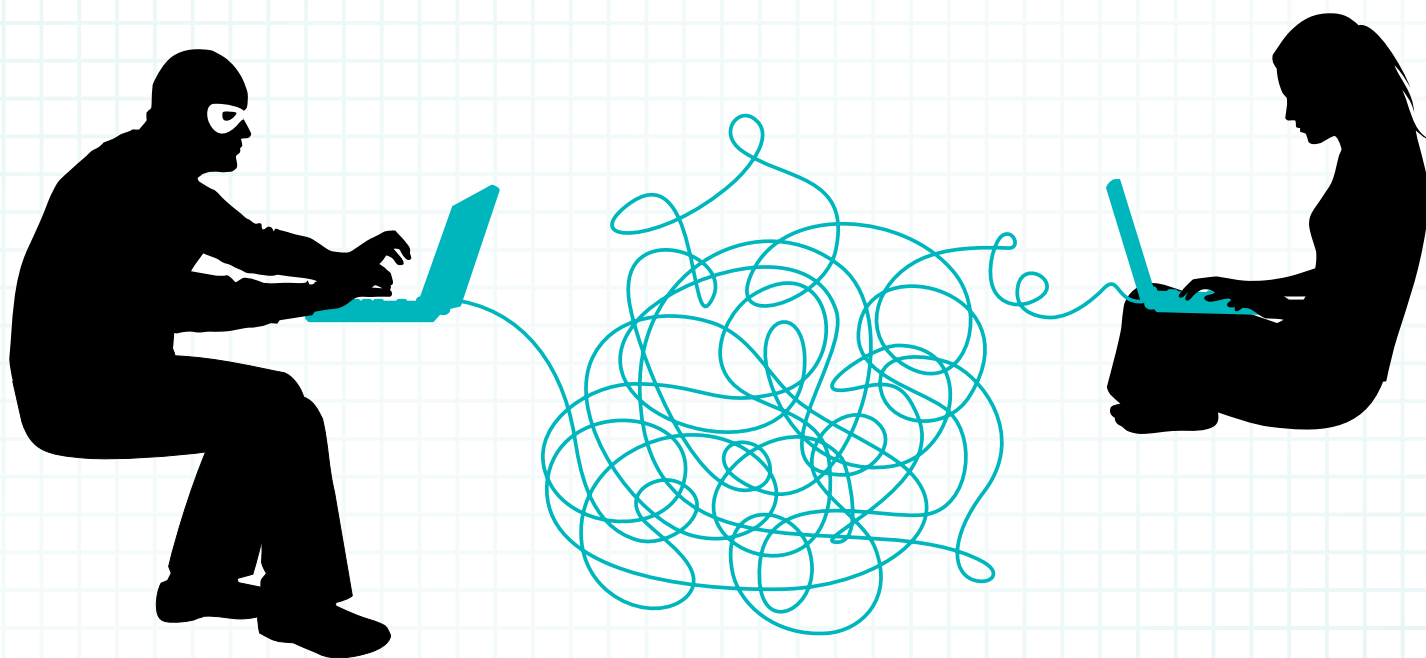
Pasibaigė 13-18 m. amžiaus vaikams skirtą konkursą „Vaikų privatumo apsauga internete“ pirmasis etapas, kuriame moksleiviai galėjo siųsti Lietuvos vartotojų institutui scenarijus, susijusius su vaikų privatumu internete.

Scenarijuose išryškėjo aktualiausias problemos apie vaikų privatumą internete – moksleiviai pateikė įvairias grėsmes, slypinčias socialiniuose tinklalapiuose, pažinčių svetainėse: t.y. apie tapatybės vagystes, kai nepažįstami asmenys, nuslepia savo amžių, įkelia ne savo nuotraukas, siekiant blogų kėslų; apie savo asmens duomenų atskleidimą ir galimas pasekmes; apie nesidomėjimą socialiniuose tinkluose paskelbta privatumo politika; asmeninės informacijos bei įvairių nuotraukų paviešinimą ir kt.

Dėl trijų pagrindinių prizų varžysis 21 į konkursą atsiųstas scenarijus. Iš viso konkurse dalyvauja 29 moksleiviai iš įvairių Lietuvos mokyklų.

Vertinimo komisijos laukia tikras iššūkis – iš atsiųstų scenarijų atrinkti ne tik 3 laureatus, bet ir tuos scenarijus arba scenarijų siužetus, kurie bus panaudoti kuriant 5 šviečiamojo pobūdžio video filmus, kurie bus demonstruojami mokyklose.

Laureatai bus paskelbti š.m. gruodžio 6 d. LR Seimo Europos informacijos biure. Renginyje bus pristatyti ir 5 video filmukai, jų pagrindu vykdoma diskusija.

Apie projektą

Projekto „Informuotumo didinimas apie vaikų privatumo apsaugą“ tikslas – suteikti vaikams (13-18 m.), jų tėveliams, mokytojams ir paslaugų teikėjams daugiau žinių bei įgūdžių apie vaikų privatumo apsaugą internete.

Įgyvendinti projektą pradėjome nuo tyrimų – šiuo metu yra atlikta gerosios praktikos analizė Lietuvoje ir Italijoje, susijusi su vaikų privatumo apsauga. Ši tyrimo dalis apima tokius klausimus kaip teisinė aplinka, savireguliacija, teismo sprendimai, akademiniai tyrimai bei švietimo iniciatyvos.

Šiuo metu yra vykdomas tyrimas apie vaikų privatumą internete – apklausėme moksleivius, tėvelius, mokytojus bei paslaugų teikėjus. Norime pasidžiaugti itin dideliu vaikų aktyvumu – visoje Lietuvoje tyrime sudalyvavo daugiau nei 1800 moksleivių. Rezultatai visai netrukus!

Norime pasidžiaugti, kad jau veikia projekto tinklalapis, kuriame rasite naujausią informaciją, susijusią su projektu: www.eprivatumas.lt

Projekto įgyvendinimo metu bus vykdoma informacinė kampanija:

• **Vaikams (13-18 m.):**

- scenarijaus konkursas „Vaikų privatumo apsauga internete“ (darbai vertinami, vyksta diskusijos, dar laukia iškilmingas apdovanojimų renginys!)
- 5 šviečiamojo pobūdžio video filmų ciklas apie vaikų privatumą internete (bus tikrai įdomu)
- apskritojo stalo diskusijos mokyklose (norite sudalyvauti? pasidalinti savo patirtimi? o gal norėtumėte, kad diskusija vyktų Jūsų mokykloje? – būtinai rašykite, siūlykite idėjas)

• **Suaugusiems (mokytojams, tėveliams, paslaugų teikėjams):**

- bus sukurtas specialus leidinys „Vaikų privatumo apsauga“ (daug įdomios ir aktualios informacijos)
- bus transliuojamos radijo laidos

• **DĖMESIO – specialiai mokytojams:**

- bus organizuojamos video konferencijos vaikų privatumo apsaugos klausimais (įdomu? – lauksime Jūsų)

Projektą vykdo Lietuvos vartotojų institutas kartu su Italijos partneriu – vartotojų organizacija CODACONS. Projektą iš dalies finansuoja Europos Sąjungos Pagrindinių teisių ir pilietybės programa, Lietuvos vartotojų institutas, dalį veiklų remia Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba.

Iš dalies finansuoja
Europos Sąjungos
Pagrindinių teisių ir
pilietybės programa

© Lietuvos vartotojų institutas
S. Konarskio 49-604, LT-01323 Vilnius
Tel./Faks. +370 52310711

www.vartotojai.lt